

บทที่ 1

บทนำ

กล้วยเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทย สามารถปลูกได้ทั่วประเทศ แต่พื้นที่ปลูกเป็นการค้า คือ จังหวัดตาก สุโขทัย กำแพงเพชร นครสวรรค์ จันทบุรี และชุมพร ส่วนใหญ่นิยมรับประทานในรูปของผลสุก นอกจากนี้ยังสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น กล้วยอบแห้ง กล้วยตาก รวมทั้งสามารถนำไปประกอบเป็นอาหารควาได้มากมายชนิด กล้วยที่ปลูกเป็นการค้าและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ กล้วยหอมกล้วยไข่ และกล้วยน้ำว้า (วารสารเคหะการเกษตร, 2551) กล้วยไข่ มีชื่อสามัญว่า Pisang mas ปลูกกันมากเป็นการค้าหรือปลูกเชิงเดี่ยวที่จังหวัดสุโขทัย ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ กาญจนบุรี และพิจิตร และปลูกทั่วไปในสวนหลังบ้านในทุกภาคของประเทศไทยหรือปลูกแซมพืชสวน เช่นที่จังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด และชุมพร (จริยาและคณะ, 2552) กล้วยไข่นอกจากจะเป็นพืชที่ทำรายได้ดีให้แก่เกษตรกรแล้ว ยังสามารถนำมาประกอบเป็นอาหารทั้งควาและหวานได้หลากหลายชนิด ในส่วนของประโยชน์ทางสุขภาพนั้น กล้วยที่รับประทานได้ซึ่งเป็นกล้วยที่กินผลสุกว่ากล้วยสุกบรรเทาอาการซึมเศร้า ลดความอยากอาหาร และบรรเทาอาการนอนไม่หลับ เป็นต้น (สุชาติพ, 2549) ปัจจุบันกล้วยไข่ของไทยเป็นสินค้าส่งออกที่ไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศ ได้แก่ จีน ฮองกง และญี่ปุ่น โดยในปี พ.ศ. 2553 กล้วยไข่สดมีปริมาณการส่งออก 14,490 ตัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 100 ล้านบาท (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2553) อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบปริมาณการส่งออกกับปริมาณการผลิตกล้วยไข่ทั้งหมด พบว่ามีปริมาณการส่งออกน้อยมาก เนื่องจากคุณภาพของกล้วยไข่ไม่ได้มาตรฐาน การควบคุมคุณภาพของกล้วยไข่ให้ตรงตามความต้องการของตลาดจะทำให้ประเทศไทยสามารถขยายตลาดส่งออกกล้วยไข่ไปยังต่างประเทศได้มากยิ่งขึ้น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการผลิตกล้วยไข่เกิดจากโรคหลายชนิด เช่น โรคใบจุดชิก้าโตก้า โรคใบจุดสีน้ำตาล โรคใบจุดขยายใหญ่ และโรคเหี่ยว เป็นต้น โรคเหล่านี้เข้าทำลายก่อความเสียหายต่อกล้วยไข่ตามแหล่งปลูกทั่วประเทศอันเป็นผลทำให้ผลผลิตลดลงและด้อยคุณภาพ แต่ละโรคอาจมีสาเหตุมาจากเชื้อจุลินทรีย์ที่แตกต่างกันหลายชนิด เช่น เชื้อรา เชื้อแบคทีเรีย ไวรัสเดือนฝอยและเชื้อไวรัส เป็นต้น ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเกิดโรคและความรุนแรงของโรคแต่ละชนิดตามแหล่งปลูกกล้วยไข่ทั่วประเทศ เช่น พันธุ์กล้วยไข่ อายุ อุณหภูมิ ความชื้น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน สภาพดินและพื้นที่ ปริมาณเชื้อโรคและพาหะนำโรค การตัดแต่งและปฏิบัติดูแลรักษา เป็นต้น (เบญจมาศ, 2545)

โรคของกล้วยไข่ที่ได้ชื่อว่าเป็นโรคที่สำคัญอันดับต้นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิต คือ โรคใบจุดชิกาโตก้า แบ่งออกตามชนิดของเชื้อสาเหตุอันได้แก่ โรคใบจุดชิกาโตก้าสีเหลือง ซึ่งมีสาเหตุเกิดจากเชื้อรา *Pseudocercospora musae* และมีเชื้อรา *Mycosphaerella musicola* เป็น perfect stage (Jones *et al.*, 2004) ทำให้เกิดอาการเริ่มต้นเป็นจุดเล็กๆ สีเหลือง และแผลจะขยายโตขึ้นมีรูปร่างเหมือนรูปไข่ ตรงกลางจะแห้งเป็นสีน้ำตาลปนเทา หากโรคนี้อั้วความรุนแรงแผลจะขยายใหญ่ ลูกกลมเชื่อมติดกันเป็นบริเวณกว้างจะทำให้ใบที่เป็นโรคแห้งกรอบ เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดนครสวรรค์จึงเรียกโรคนี้อั้ว โรคใบกรอบ (จริยาและคณะ, 2552) โรคใบจุดชิกาโตก้าสีดำ (black sigatoka disease) สาเหตุเกิดจากเชื้อรา *Mycosphaerella fijiensis* (anamorph: *Pseudocercospora fijiensis*) และโรค Eumusae leaf spot สาเหตุเกิดจากเชื้อรา *Mycosphaerella eumusae* (anamorph: *Pseudocercospora eumusae*) ซึ่งได้รับการบันทึกและยืนยันว่าเป็นชนิดใหม่ของโรคใบจุดชิกาโตก้าของกล้วย (Carlier *et al.*, 2000; Crous and Mourihon, 2002) โรคเหล่านี้จะปรากฏเมื่อเข้าสู่ฤดูฝน และจะระบาดเรื่อยๆ จนกระทั่งสิ้นสุดฤดูฝน (Mobambo *et al.*, 1995) เมื่อเกิดโรคนี้อั้วมากจะทำให้กล้วยไข่มีการเจริญเติบโตไม่เต็มที่ เนื่องจากพื้นที่ในการสังเคราะห์แสงลดลงจึงทำให้เมื่อตกเครือ ผลจะไม่สมบูรณ์ มีขนาดเล็กหรือแก่ก่อนกำหนด คุณภาพของผลไม่เป็นที่ต้องการของตลาด (Chillet *et al.*, 2009) อีกทั้งการจัดการของเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีควบคุมการระบาดของโรคด้วยการตัดใบส่วนล่างที่เป็นโรคออกจากต้นและทิ้งใบที่ตัดไว้ในบริเวณแปลงปลูก ซึ่งสปอร์ของเชื้อสาเหตุจากซากใบที่เป็นโรคจะสะสมถูกลมพัดขึ้นไปสู่ใบบนต้น และเข้าทำลายซ้ำได้อั้วเป็นวัฏจักร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบสาเหตุโรคใบจุดชิกาโตก้าสีเหลืองของกล้วยไข่
2. เพื่อให้ได้ชนิดสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อราที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมโรคใบจุดชิกาโตก้าของกล้วยไข่
3. เพื่อได้วิธีการควบคุมโรคใบจุดชิกาโตก้าโดยวิธีผสมผสานในสภาพแปลงปลูก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้วิธีการควบคุมโรคใบจุดชิกาโตก้าสีเหลืองด้วยวิธีผสมผสานและชนิดสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อราที่มีประสิทธิภาพดีที่สุดในการควบคุมโรคใบจุดชิกาโตก้าสีเหลืองของกล้วยไข่